

màsticon), que era de Vallclara (nat i vivint-hi de jove): també ell havia oït sempre *beklāra*, i afegia «teniu raó: ni és 'vall', ni és 'clara'; el seu nom no ve d'això». Era evident: el poble no és en una vall sinó recolzat en els serrats partioners entre aqueixes comarques; i ni el terreny ni la vegetació li donen tonalitats clares.

En noms com aquest, on s'ha imposat des d'antic una tradició notarial i eclesiàstica, té poca utilitat adduir mencions antigues en baix llatí, on es repeteix monòtonament l'artificiosa traducció «VALLIS Clara». Majorment en una zona que havent estat llargament camp de lluita amb els moros, no quedà quietament en mans cristianes fins a mitjan segle XII. Raó perquè ens dolgui menys una circumstància: que sobre alguns noms era com una fatalitat torbadora, el falsejament i la desaparició de papers. L'últim cas aquí fou la que es produí l'any 1978 en traslladar a Pineda, amb l'ajuda de col·laboradors, el meu cedulari: s'esvà el dossier que havia dedicat a aquest nom, en la febre de posar en bona marxa la redacció del *DECat*. Ni ells ni jo estàvem gaire per l'*Onomasticon*, i vaig trigar algun temps a adonar-me'n, i refer-ho, que en part fou de memòria.

Tant se val, doncs, que donem poques *MENCIONS ANTIGUES*. 1152. *Vallis Clara* (Font Rius, *C.d.* p. § 90); 1184. *Vallis Clara* (ib. § 171); 1175. «terminus de *Valle Clara*» (id. ib. § 153, cf. p. 754). I així sempre en cites que es podrien ampliar, tan fàcilment com inútilment, p. ex. copiant-les de l'articlet (degut a un erudit pobletà) que publicà el *Bu.Soc.Onom.Bna.* encaminades a refutar la bona etimologia (p.p. Cor., *Top. Hesp.* I; 156, *E.T.C.* I, 226; *DECat.* IX, 136.10).¹ Feina perduda.

L'etimologia real de *Vallclara* és el nom pre-romà BICLARA, certament ibèric, amb la terminació -ARA, que es repeteix en EGARA, *Ondara*, *Bergara*, *Sabara*, i els altres NLL ibèrics que indiquem a l'art. *Terrassa* (i Holder I, 170, III, 648) i un radical que trobarem en BIKLAKO-, origen de *Villec* (art. infra).

De *Biclara* prengué nom l'escriptor eclesiàstic Joan de *Biclara*, *Johannis Biclarenensis*, de gran renom en temps visigòtics. Consta que ell fundà i fou abat d'un monestir. *Monumenta germaniae Historica* publicà les obres de «Joannes abbas monasterii *Biclarenensis* fundador» (III, 208ss.); i n'hi ha moltes notícies en St. Isidor, en Arianus i en altres (Holder, *Altcelt. Spr.* III, 861; cf. *El Arch.* v, 64). La seva obra històrica més coneguda és la Crònica dels reis i prínceps visigots, obra exposada per a ell en aquell món revolt del poder visigòtic a Espanya (potser ell mateix s'hi veuria arrombollar): interrompuda en temps de Recared, el moment de la revolta del Duc Argimund contra aquest rei —com degué considerar prudent fer-ho; aviat ve més forta revolta des del Duc Paulus contra Wamba, i ja no hi hagué pau en terres de Septimània

i Catalunya, les lluites intestines que acaben amb la catàstrofe Witiza-Roderic i l'allau mahometana. Tant Argimund com Paulus estaven relacionats amb gent tarraconense. Hi ha bones raons per creure que fugint de tals perills, fou com el savi Johannes es retiraria a les soledats de *Biclara* fundant-hi el monestir a redós del muntanyam de Prades. (cf. reflexos toponímics d'això en el nostre *Onom.*, s.v. *Argimon* i *Voltrera*).

La meua tesi de la identificació de BICLARA amb aquest lloc, i amb el *Biclarenensis* ha rebut la qualificadíssima acceptació d'Ant. Tovar, *Iberische Landeskunde* III, vol. 2, 441, amb afegiment de força proves històriques (a penes esmenta ja la insostenible pensada de Mz. Pi. de situar-ho a Bèjar).

Quan es creà el monestir de Poblet, l'existència d'una tradició monacal a *Beclara*, era un destorb: havia de donar lloc a escrúpols dels alts fundadors i protectors. D'aquí l'interès que hi ha hagut a esvanir-la o embullar-la, és ben sabuda la forta potència medieval dels interessos de Poblet. Recordem llur enorme expansió (no sense ocasionals fets de prepotència): tenia baronies no sols en el pròxim *Prenafeta*, sinó espargides per Segarra, Urgell, Les Garrigues, Algerri, i fins a l'Horta de València (a Aldaia i a Quart —per això dit *Quart de Poblet*), cada una d'elles amb 5 o 10 pobles, altres pel Berguedà i per Cerdanya. D'aquí fortes disputes sobre drets forestals i pecuaris, amb molts d'ells, que ens descriu i documenta el savi notari de Sarral, Jaume Ramon i Vidales.²

Un fet extern vingué a ajudar a aquesta obliteració. Com que els monjos i canonges de Prémistré es mostraven disposats a contribuir a la redempció cristiana de les terres de Prades i l'Ebre, Ramon Berenguer IV procurà atraure monjos i cavallers d'aquella terra amb concessions perquè l'ajudin. I així, tot just conquerida Tortosa, en un diploma de 1149 els anima a establir-se a *Cabassers* (a l'altre extrem del Montsant): «donaverat Raimundus Comes Barcin, hunc locum de *Abincabacer* abbati Montis Flaboni --- ordinis premonstratensis ut monasterium ibi construerent» (Villan. *Vi. Lit.* VI, 265). L'any 1158 estableix que passi a dependre de l'esgl. de Tortosa (Villan. p. 107), i aclareix que s'hi deixarà el nom que hi han posat els premonstratenses, en memòria del monestir francès de *Clairvaux*, «locum de *Valle Clara*, qui antea *Abincabacer* dicebatur». És a dir: els monjos havien catalanitzat el fr. *Clairvaux*, d'cord amb la sintaxi catalana, invertint els termes: *Vall-clara*. Altres trasplantaments es feren amb aquest nom: *Claravalls* d'Urgell, i *Cl.* de Ribagorça, sense la inversió.³

El nom de la nostra localitat no s'havia oblidat, i als eixerits abats i monjos de Poblet els vingué, com l'anell al dit, el nou per acabar d'esborrar el nom